

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA ALS DRETS D'ACOLLIMENT (PERSONES MIGRADES I REFUGIADES)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 24 de gener de 2023, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat per les condicions de l'allotjament facilitat a la seva família per part del SAIER (Servei d'Atenció a Persones Immigrants, Emigrants i Refugiades).

Hi exposava el següent:

- Eren una família (formada per la parella i dos fills de 16 i 10 anys d'edat) de Veneçuela que feia cinc mesos que havien arribat a Barcelona, ja que el seu fill necessitava un transplantament de ronyó i els mitjans sanitaris que els oferia el seu país no eren els necessaris, fet que posava en perill la vida del fill.
- En arribar a la ciutat van sol·licitar protecció internacional i, com que no disposaven de recursos econòmics, van sol·licitar ajuda al SAIER, on se'ls va facilitar allotjament des de mitjans del mes de setembre del 2022.
- En un primer moment van compartir pis amb altres famílies. Després que operessin el seu fill (16 anys) i li practiquessin el transplantament de ronyó (en data 3 de novembre de 2022), a causa de les necessitats sanitàries específiques que presentava (i que van acreditar degudament al SAIER amb un informe mèdic), els van traslladar a un allotjament on la família estava sola.
- En data 20 de gener de 2023 la seva referent social del SAIER els va citar i els va comunicar que havien de traslladar-se a un pis petit d'una habitació amb quatre places on podrien cuinar, sense afegir-hi altres dades. Així, van signar que estaven d'acord amb la proposta sense que en cap moment se'ls informés que serien traslladats a un habitatge compartit amb altres famílies.
- Quan es va fer efectiu el trasllat, en data 24 de gener de 2023, i van veure les característiques del lloc, van considerar que no complia el que els havien dit.
- Cal destacar que encara no feia tres mesos que el seu fill havia estat intervingut pel transplantament de ronyó i continuava necessitant unes condicions específiques que no es donaven si compartien espai amb altres persones. El menor d'edat prenia medicació immunosupressora, tenia les defenses molt baixes i, fins i tot, havia de seguir l'educació des de casa i rebia classes al domicili.

- Van exposar aquests fets a la seva treballadora social i se'ls va comunicar que, si no acceptaven aquest allotjament, passarien a estar fora del programa i perdrien qualsevol opció a allotjament.
- Aquest canvi d'allotjament també havia coincidit amb un canvi de referent social i de servei des del qual se'ls atenia, que passava a ser la Fundació Apip-Acam.
- La família no disposava de cap lloc on anar, no tenien permís de treball ni tampoc feina i, per tant, no es podien plantejar altres opcions.
- Entenien que no havien de ser una càrrega per a l'Administració i estaven formant-se per poder canviar la situació i esdevenir autònoms, però els calia un suport ajustat a les necessitats de salut del seu fill.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **SAIER** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 30 de gener de 2023, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 27 de febrer de 2023, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposava el següent:

Des del SAIER es presta atenció social a persones que ho requereixen i que acaben d'arribar.

L'atenció social la duu a terme l'entitat Creu Roja mitjançant un conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.

L'atenció social de persones sol·licitants de protecció internacional també la duu a terme la Creu Roja en el marc del Sistema d'Acolliment de Protecció Internacional de l'Estat espanyol. De fet, la Creu Roja és l'entitat gestora de l'accés a aquest sistema a la província de Barcelona. Aquesta atenció es duu a terme en el mateix edifici on es troba el SAIER, però es tracta d'un servei estatal en el qual l'Ajuntament de Barcelona no té cap competència.

L'informe municipal va ser gestionat des de l'Ajuntament de Barcelona en el marc de les bones relacions col·laboratives existents amb la Creu Roja. Però, com a Ajuntament, no es té accés a la informació sol·licitada ni competències sobre les

actuacions fetes per la Creu Roja o altres agents del sistema estatal, i no poden assumir aquesta responsabilitat ni la feina que suposa el seguiment de casos que no són de la seva competència.

Respecte a la queixa presentada per la ciutadana, després de contactar amb la Creu Roja, es va revisar l'atenció i es va comprovar el següent:

- El nucli familiar va ser atès per primera vegada des del servei d'atenció social del SAIER el 29 d'agost de 2022. Es va iniciar el seguiment del cas i la família va manifestar que volia iniciar una sol·licitud de protecció internacional a Espanya, motiu pel qual se'ls va explicar el procediment per fer-ho, a més de donar-los informació de l'entitat jurídica que els podia assessorar en el SAIER i de com obtenir la cita prèvia amb l'Oficina d'Asil i Refugi.
- En l'exploració social es va detectar l'existència de recursos propis puntuals i d'organització del viatge. Tanmateix, van referir que no disposaven de suport familiar a Espanya ni d'ingressos econòmics suficients per poder cobrir les seves necessitats bàsiques de forma continuada. D'altra banda, des de l'inici van posar en coneixement la situació mèdica del seu fill menor, que requeria diàlisi setmanalment per una patologia renal greu fins que pogués trobar un donant compatible que permetés la intervenció del pacient, sense que s'hi pogués establir una data concreta. En aquest moment, des de la Creu Roja, com a entitat gestora de l'accés al Sistema d'Acollida de Protecció Internacional, es va facilitar allotjament i manutenció en règim de pensió completa mitjançant el programa estatal de sol·licitants d'asil i restaven en espera de l'assignació de plaça per part del ministeri gestor.
- El nucli familiar havia tingut visites presencials i contacte per via telemàtica i telefònica de forma periòdica amb les seves referents del programa estatal d'acolliment, des del qual se'ls havia orientat en els tràmits que havien de dur a terme per afavorir la seva integració, a més de facilitar-los ajudes de transport, de medicació, d'higiene i per a tràmits d'obtenció de la documentació de protecció internacional.
- El 3 de novembre de 2022 van informar a la referent de la Creu Roja que s'havia trobat un donant compatible i que el seu fill menor havia estat intervingut de transplantament renal i es trobava en fase de recuperació. Se li va donar l'alta hospitalària el 17 de novembre de 2022.
- En data 17 de novembre de 2022 la família va aportar un informe mèdic en què s'especificaven unes recomanacions per a la recuperació correcta del fill i, d'aquesta manera, la tècnica referent del cas va sol·licitar un canvi d'allotjament, de forma provisional, que reunís les condicions per poder seguir amb les recomanacions mèdiques aportades. Així mateix, en coordinació amb l'Hospital Vall d'Hebron, es va valorar sol·licitar una plaça d'acolliment temporal a la província de Barcelona per facilitar la continuïtat de l'atenció mèdica al mateix centre sanitari. D'altra banda, els van informar que, degut a la recuperació adequada del menor d'edat, de forma progressiva el seu seguiment mèdic seria menys exhaustiu i que es podria incorporar al centre escolar i fer tasques de la vida diària amb normalitat.

- El dia 20 de gener de 2023 es va notificar l'assignació de la plaça d'acolliment per part del Ministeri en la ubicació sol·licitada per garantir el seguiment mèdic oportú, i se'ls va assignar un dispositiu d'acolliment a la ciutat de Barcelona. Seguidament es van comunicar al nucli les característiques de la plaça assignada, que eren una habitació quàdruple amb bany privat, ajuda mensual de manutenció per a la preparació i la gestió autònomes dels àpats diaris, resta d'espais a compartir amb altres famílies i cobertura d'altres necessitats bàsiques, així com suport per a la formació i la inserció laboral. D'altra banda, valorant que el menor feia ús del transport públic, s'havia incorporat a la vida escolar amb normalitat i la unitat familiar no havia aportat nous informes mèdics o manifestat dificultat en el trasllat d'habitatge, es va fer el canvi d'habitatge seguint el procediment del programa estatal d'acolliment per a persones sol·licitants de protecció internacional.
- En data 24 de gener de 2023 es va fer el tancament de l'atenció social per traspàs del cas a l'entitat Fundació Apip-Acam. D'altra banda, el mateix 24 de gener de 2023, el nucli familiar va notificar per correu electrònic a la seva referent social anterior de la Creu Roja que no estaven conformes amb la plaça assignada i que volien renunciar al Sistema d'Acollida, tot i que eren coneixedors de les conseqüències d'una possible renúncia. Es va aconsellar a la família que continués acollida al programa estatal d'asil degut a la seva situació vulnerable i va especificar la inexistència de dispositius que complissin les expectatives exigides per part de la família, a més de posar èmfasi en el fet que se'ls havia informat de les característiques del sistema d'acolliment, des de l'inici de l'atenció al nostre servei i de forma detallada. També van aconsellar-los tractar les dificultats manifestades amb l'entitat i els referents actuals en la fase 1 del programa estatal, tenint en compte les possibles afectacions per el nucli familiar i les modificacions que pogués permetre el Ministeri en el sistema de reserves.
- En el moment en què es va fer l'informe municipal, el nucli familiar continuava acollit a través del Sistema d'Acollida estatal amb la Fundació Apip-Acam i tenia les necessitats bàsiques cobertes.

CONSIDERACIONS

La família era atesa pel SAIER, després d'haver arribat a Barcelona cercant la millora de la salut del seu fill, que necessitava un transplantament de ronyó.

Exposaven que des del setembre del 2022 se'ls proporcionava allotjament i alimentació. El fill va ser intervingut el 3 de novembre de 2022 i inicialment se'ls havia facilitat un allotjament en el qual estava la família sola, tal com era necessari per les condicions sanitàries i per a la recuperació del fill.

No obstant això, el 24 de gener de 2023, se'ls havia traslladat a un habitatge compartit, tot i que es mantenien les mateixes necessitats i sense que se'ls hagués facilitat tota la informació prèviament.

1. Les competències municipals

La competència en asil i estrangeria és exclusiva de l'Estat, mentre que la competència en l'acolliment de persones immigrades és una competència autonòmica. **L'Ajuntament de Barcelona actua com a administració subsidiària en un àmbit que és propi d'altres administracions.**

L'article XII de la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat estableix el dret general als serveis públics de protecció social. En el punt 1 es diu que les ciutats signatàries consideren les polítiques socials com a part central de les polítiques de protecció dels drets humans i es comprometen a garantir-los en el marc de les seves competències. Així mateix, l'article 24.1 de la Carta de la ciutadania - Carta de drets i deures de Barcelona estableix que l'Ajuntament fomentará polítiques d'acolliment a les persones immigrants.

En aquesta línia, el SAIER és un servei que contribueix a donar compliment a l'articulat esmentat, com a punt d'accés a informacions i a altres serveis que possibilitin l'acomodació a la ciutat.

A més, la ciutat disposa del Pla de ciutadania i immigració, que estableix una sèrie d'eixos i àmbits amb objectius específics, entre els quals, el de promoure les condicions socials bàsiques.

En el cas analitzat, **la família era atesa a través del programa estatal de sol·licitants d'asil, pel qual se'ls facilitava allotjament i mantenció en regim de pensió completa.**

La Llei 12/2009 reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària estableix que s'ha de proporcionar a les persones sol·licitants de protecció internacional, sempre que no tinguin recursos econòmics, els serveis socials i d'acolliment necessaris amb la finalitat d'assegurar la satisfacció de les seves necessitats bàsiques, en condicions de dignitat (art. 30.1).

Per tant, la família era receptora dels recursos d'acolliment que preveu la normativa, en un programa d'àmbit estatal, tot i que el *paraigües* en què es troba ubicat aquest servei és el SAIER, d'àmbit municipal, motiu pel qual **la Sindicatura de Greuges de Barcelona sols pot fer una supervisió parcial dels fets exposats.**

2. L'acolliment a Barcelona

Aquesta institució vol posar de manifest que els recursos existents per atendre les persones nouvingudes al territori no són suficients a causa de les diverses circumstàncies i elements que hi conflueixen, de manera que els serveis i el conjunt de professionals que duen a terme la tasca d'acolliment es poden veure desbordats, mentre que les persones i famílies que arriben a la ciutat es poden sentir desateses o insuficientment acompanyades.

Des de la Sindicatura es té coneixement que el consistori està treballant, amb administracions d'àmbit supramunicipal, en aquesta realitat, en la qual cal un abordatge i una dotació de recursos que impliquin els diferents nivells territorials

d'administracions per fer possible l'acolliment amb les garanties i l'acompanyament necessaris.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, no es detecta irregularitat en l'actuació municipal del SAIER.

- **Recordar a la Regidoria de Drets de Ciutadania i Participació** que ha de continuar instant les altres administracions per a l'abordatge integral i corresponsable de l'arribada de fluxos migratoris i de persones sol·licitants d'asil i refugi internacional.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.